

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 436/2024-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Petra Molnára a Petra Straku (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Markom Vozárikom, Krivá 3, Košice, proti postupu Mestského súdu Košice (pôvodne Okresného súdu Košice-okolie) v konaní sp. zn. K3-15C/69/2009 (pôvodne sp. zn. 15C/69/2009) v období po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 304/2021 z 26. októbra 2021 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Košice (pôvodne Okresného súdu Košice-okolie) v konaní sp. zn. K3-15C/69/2009 (pôvodne sp. zn. 15C/69/2009) **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie **3 000 eur**, ktoré **jej** je Mestský súd Košice **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Košice **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **713,96 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 1. augusta 2024 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu (pôvodne okresného súdu) označeným v záhlaví tohto nálezu. Tiež navrhla priznať finančné zadosťučinenie 3 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka je v procesnom postavení žalobkyne v 12. rade (právne nástupníctvo po zomrelej matke žalobkyni v 40. rade a otcovi žalobcovi v 16. rade ako pôvodných žalobcoch) v namietanom konaní o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Súdne konanie bolo začaté 4. mája 2009 podaním určovacej žaloby spolu s návrhom na vydanie predbežného opatrenia spočívajúceho v zákaze akokoľvek disponovať, nakladať, scudzovať nehnuteľnosti a ťažiť drevo. Okresný súd uznesením z 3. júna 2009 nariadil predbežné opatrenie, ktoré bolo uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3Co/449/2015 z 23. septembra 2015 zrušené. Ďalší postup okresného súdu spočíval v niekoľkých procesných rozhodnutiach, ktorými vzhľadom na skúmanie podmienok konania rozhodoval o zastavení alebo pripustení zmeny subjektov konania vo vzťahu k jednotlivým zomrelým účastníkom a s prihliadnutím na vysoký počet účastníkov konania na strane žalovaných.

3. Sťažovateľka namieta celkovú dĺžku konania v trvaní viac ako pätnásť rokov, počas ktorých pretrvávala nečinnosť a nesústredený postup súdu. Zdôrazňuje, že ani jeden úkon súdu nesmeroval k meritórnemu rozhodnutiu, vo veci nebolo nariadené ani jedno pojednávanie. Súd aj pri riešení procesných otázok stále postupoval nesústredene. Sťažovateľka je v situácii, keď dlhodobo nerozhodnutý spor jej spôsobuje značnú materiálnu ujmu. Podľa jej názoru namietané konanie nie je poznačené právnou zložitou. Vysoký počet účastníkov súdneho konania sa môže vyznačovať procesnou zložitou. Sťažovateľka predmet konania považuje za bežnú agendu patriacu do všeobecnej rozhodovacej činnosti súdov. K celkovej dĺžke konania svojím správaním neprispela. Význam sporu sťažovateľka vidí v nepretržitej a neoprávnenej ťažbe dreva z lesných pozemkov (za peňažnú náhradu).

4. Sťažovateľka sa už domáhala vyslovenia porušenia zbytočných prietáhov v totožnom konaní ústavnou sťažnosťou z 10. mája 2021. Ústavný súd nálezom sp. zn. I. ÚS 304/2021 z 26. októbra 2021 sťažovateľke vyhovel, priznal jej finančné zadosťučinenie 500 eur a náhradu trov konania.

5. Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 436/2024 z 24. septembra 2024 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie pre namietané porušenie v období po právoplatnosti nálezú ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 304/2021 z 26. októbra 2021.

II.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľky

6. Mestský súd vo vyjadrení v zásade nepoprel namietanú nečinnosť a vytykané nesústredenie. Za dôležité ale považoval prihliadnutie na náročnosť veci spojenú s vysokým počtom účastníkov konania (77 žalobcov a 439 žalovaných) a úmrtia niektorých z nich s dopadom na procesný postup.

7. Sťažovateľka v ďalšom podaní poukázala na pojednávanie 31. októbra 2024 ako na prvé pojednávanie, na ktorom bola vec sama po približne pätnástich rokoch od začatia súdneho konania rozhodnutá. S tým, že bola vec rozhodnutá na jednom pojednávaní, sťažovateľka spojila nenáročnosť veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu

(IV. ÚS 221/04). Namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania sporovej strany a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd [obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“)] prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP z 30. 3. 2023 vo veci Roth Neved'alová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 50525/21, bod 11, obdobne nález sp. zn. IV. ÚS 465/2022).

9. Ústavný súd tým, že urobil predmetom prieskumu postup súdu len za vymedzené obdobie po právoplatnosti skoršieho nálezu, zároveň neprehliadal skutočnosť, že ide o obdobie v rámci celkového viac ako pätnásťročného obdobia súdneho konania. Vzhľadom na extrémnu dĺžku konania sa ústavný súd koncentroval na to, či už na raz uložený príkaz konať bez zbytočných prietahov mestský súd tento príkaz naplnil, no nepovažoval ani v preskúvanom období za významné podrobne skúmať konkrétne obdobia nečinnosti (resp. sporadické úkony súdu). Ani právne či skutkovo sebanáročnejší spor nesmie trvať v právnom štáte takú dlhú dobu (I. ÚS 289/2010). V súlade s judikatúrou ústavného súdu (II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych prietahov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (III. ÚS 113/07). Ak teda porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy dosiahne takú intenzitu, že to zo strany príslušného všeobecného súdu signalizuje až odmietnutie možnosti domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, možno urobiť záver o tom, že takýmto postupom súdu došlo, resp. dochádza aj k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, o to viac je dôvod na záver o porušení namietaných referenčných noriem zameraných na včasnosť poskytovania spravodlivosti.

10. Napriek extrémnej dĺžke konania a vysloveniu porušenia uvedených práv, možno opätovne konštatovať nesústredenosť na strane všeobecného súdu, keď napríklad pojednávanie nariadené na 27. september 2024 muselo byť odročené pre úmrtie jedného zo žalovaných, ktorý ale zomrel ešte v roku 2013. Predmetom konania je žaloba o ochranu vlastníckych práv k pozemkom, ktorému ústavný súd pripisuje istú mieru zložitosti v dôsledku vysokého počtu účastníkov konania. Z vyjadrenia okresného súdu vyplýva, že vo veci vydal meritórne rozhodnutie prvýkrát po pätnástich rokoch. Trvanie súdneho sporu výrazne vybočilo z rámca požiadavky dosiahnutia právoplatného rozhodnutia vo veci v primeranej lehote. Posudzovaná vec zjavne odôvodňuje, aby ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Primerané finančné zadost'učinenie a príkaz konať

11. Napriek zisteniu ústavného súdu, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd neprikázal okresnému súdu, aby v namietanom konaní konal bez zbytočných prietahov, pretože táto povinnosť už bola okresnému súdu v posudzovanom konaní uložená, a to v súvisiacom náleze č. k. I. ÚS 109/2021-23 z 19. mája 2021, a uvedený príkaz ústavného súdu konať bez zbytočných

priet'ahov naďalej trv'á.

12. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie finančného zadosťučinenia 3 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023). O takýto prípad ide aj v preskúmvanej veci. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd sleduje zásadu spravodlivosti, zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania (žaloba o určenie vlastníckych práv k pozemkom), povahu a význam dotknutých práv, dĺžku konania (dvadsaťdva rokov), správanie sťažovateľky, ako aj vlastnú judikatúru týkajúcu sa výšky priznávaného finančného zadosťučinenia (III. ÚS 108/2023). Ústavný súd vzhľadom na všetky tieto okolnosti považoval za spravodlivé priznať sťažovateľke 3 000 eur [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov] a vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel.

V.

Trovy konania

13. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za uplatnené dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) 713,96 eur.

14. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. marca 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu